Дереш В.С.

ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ ИНСТИТУТОВ НА УСИЛЕНИЕ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ФУНКЦИИ СЕМЬИ (60-Е ГОДЫ XX ВЕКА)

В статье раскрывается проблема влияния социальных институтов на семейное воспитание в 60-е годы XX века. Анализируется историко-педагогическая литература, архивные источники (приказы, инструкции, положения, постановления, докладные записки, планы работы, отчеты, решения), что позволяет рассмотреть различные аспекты влияния со стороны государства и общественности на усиление воспитательной функции семьи. Определяются формы влияния социальных институтов на семейное воспитание в исследуемый период: общешкольные и классные родительские собрания, школьные родительские конференции, университеты для родителей, лектории, педагогические беседы и консультации с использованием кино и телевидения, школы культуры для родителей, съезды представителей школы, родителей и общественности по вопросам воспитания детей.

Ключевые слова: семья, воспитание, социальные институты, воспитательная функция семьи, школа, родительская общественность, общественные организации.

Deresh V.S.

INFLUENCE OF SOCIAL INSTITUTIONS ON ENHANCING EDUCATIONAL FUNCTIONS OF THE FAMILY (THE 60-TH YEARS OF THE XX CENTURY)

This article deals with the problem of influence of social institutions on family upbringing in the 60 years of the twentieth century. The historical and pedagogical literature, archival sources (orders, instructions, regulations, statutes, reports, work plans, reports, decisions) are analyzed. This in turn allows to consider various aspects of state and public influence on enhancing the upbringing functions of the family.

The author notes that state has influenced on all areas of family life, family relationships, the nature of interaction between parents and children for correcting family upbringing to perform tasks of the Party, involving a variety of social institutions: training and educational institutions, labor and political organizations. In the article forms of social influence on family upbringing institutions during the period of studies is determined: class and parent meetings, school parent-teacher conferences, universities for parents, lectures, educational talks and consultations with the use of films and television, culture school for parents, congresses of school representatives, parents and public representatives on the issues of child upbringing. In specific examples the impact of social institutions on the state of educational work done by parents with children is disclosed. Attention is focused on the expediency of implementing the examined forms of work with parents used by social institutions to enhance the upbringing functions of the family during the training process. It is noted that in present socio-cultural conditions in Ukraine it will facilitate the successful child socialization in a family.

Key words: family, upbringing, social institutions, upbringing function of the family, school, parent community, public organizations.

Рецензент: Слюсаренко Н.В.

УДК 376.58

Зайченко Н.І.*

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ ІСПАНІЇ

У статті з'ясовано засади соціально-педагогічної підтримки в контексті ювенальної юстиції Іспанії. Автор визначає нормативно-правові умови функціонування виправної (корекційної, пенітенціарної) системи щодо неповнолітніх, які скоїли злочин або правопорушення в Іспанії, інституціональні можливості соціально-педагогічної роботи з їх

* © ***Зайченко Н.І.****

ресоціалізації та реінтеграції в суспільство. Наголошено, що соціально-педагогічна робота в контексті ювенальної юстиції Іспанії слугує дієвим механізмом подолання суперечностей між необхідністю кримінальної відповідальності неповнолітнього за власні діяння та їх наслідки і суспільною потребою сформувати його особистість як соціальну цінність.

Ключові слова: діти з делінквентною поведінкою, ювенальна юстиція, виправна система, соціально-педагогічна робота, ресоціалізація.

Протиправна поведінка дітей – один із проявів соціального занедбання дитинства в суспільстві, відображення неуважного, байдужого, інколи агресивного ставлення до особистості дитини. Якою б не була мотивація злочинного діяння дитини, вона ніскільки не применшує провини самого суспільства за особистісну травму і недогляд дитини-правопорушника. Психологія дитини – це особливий світ синтезу ілюзії та реальності, випадкового і закономірного, необхідного і привабливого; екзистенційна мозаїка відкритого безпосереднього самовираження, емоційного ставлення до дійсності, надчутливого світосприйняття і гіпертрофованого бажання справедливості. Неврахування індивідуальних особливостей особистості у вихованні дитини, незабезпечення організованих сприятливих умов для її психосоціального розвитку, елементарний недогляд є упущеннями і недоліками соціально-педагогічної роботи з підростаючим поколінням, що закономірно виявляються з часом у зламаних долях і «втрачених» життях.

У XX – на початку XXI ст. розв'язання проблеми соціально-правового захисту дитинства зусиллями міжнародного співтовариства стало поштовхом до з'ясування методології і соціально-інституціонального інструментарію громади в подоланні і попередженні дитячої злочинності та протиправної поведінки. В Іспанії отримала розвиток не лише ювенальна юстиція, але й організована соціально-педагогічна робота з дітьми і молоддю з делінквентною поведінкою як невід'ємний компонент соціально-правової підтримки дитинства у громадянському суспільстві і прояв відповідальності держави за реалізацію прав і свобод особистості людини.

До дослідження різних аспектів проблеми делінквентної поведінки дітей і молоді зверталися вітчизняні і зарубіжні вчені – соціологи, правознавці, педагоги, психологи, зокрема вивченням природи і причин девіантної поведінки молоді займалися В. Лісовський, І. Ільїнський, В. Левічева, В. Чупров, механізм формування особистості неповнолітнього правопорушника відображено в роботах С. Клімова, І. Макшанцева, вплив оточення та родини на формування особистості дитини-девіанта – у публікаціях С. Агаркова, С. Резнікова, В. Солоднікова, Б. Попова, профілактиці девіантної поведінки молоді присвячено наукові праці Л. Волошиної, І. Максимової, Б. Левіна, І. Стрельчука та інших. З-поміж наукових досліджень іспаномовних авторів варто відзначити роботи К. Аміч Еліас (C. Amich Elias), Е. Кой (E. Coy), Ж. Торренте (G. Torrente), М.-Т. Мартин Лопес (M.-T. Martin Lopez), М.-Х. Бернуз (M.-J. Bernuz Beneitez), А. Палми дель Тесо (A. Palma del Teso) та інших.

Мета статті – з'ясувати засади соціально-педагогічної підтримки в контексті ювенальної юстиції Іспанії.

Організований соціально-педагогічний захист дитинства – феномен нового часу з домінантною правовою світоглядною системою цінностей. Він призначений долати перешкоди на шляху реалізації прав і свобод дитини, відстоювати її інтереси в суспільстві як пріоритетної соціальної групи, допомагати її становленню як особистості й індивідуальності, формувати колективне уявлення і громадянську позицію соціуму про відповідальність за дитинство і майбутнє та гуманне ставлення до дитини як духовний базис соціально-історичного поступу. Соціально-педагогічний захист дитинства передбачає багаторівневе розв'язання проблем дітей, які опинилися у складних умовах виживання, і залучення різних соціальних суб'єктів до цього процесу;

він охоплює правовий захист і вироблення нормативних документів, що визначають правове становище неповнолітніх, законодавче регулювання дитячої праці, установлення й удосконалення системи опіки дітей тощо; діяльність спеціалізованих соціальних служб з соціальної профілактики, соціальної реабілітації, соціального виховання та ресоціалізації особистості дитини, яка зіткнулася з нездоланними життєвими обставинами і потребує сторонньої допомоги; соціально-педагогічну інтервенцію громади й активізацію зусиль спільноти з організації сприятливих умов для життєдіяльності дітей і молоді, з попередження і подолання аномальних проявів поведінки неповнолітніх, із заохочення творчості талановитої молоді тощо.

В ювенальній юстиції визначальними у процесі формування моделі правосуддя щодо неповнолітнього є чотири ключові елементи – вікова межа; концепт делінквентної поведінки; адміністративна, судова чи соціальна природа основних інститутів прийняття рішення щодо правопорушення дитини; тип застосовуваних санкцій. Виходячи зі змістових параметрів цих компонентів, розрізняють такі моделі ювенальної юстиції: традиційна каральна модель; модель опікунська (асистенціальна, супроводжувальна), яка базується на ідеології корекціоналізму (в Іспанії – позитивістський корекціоналізм, Д. Монтеро / Dorado Montero), характеризується спеціальною у справах неповнолітніх юрисдикцією, відокремленою від загальної системи правосуддя (дорослих); модель виховна (соціальна, комунітарна), або комбінована, що, як і попередня, передбачає захист, виховне втручання, реформування, визнає вищим інтерес дитини, її інструментарій «екстрасудовий», залучаються ресурси всієї громади; модель відповідальності (або справедливості), заснована на принципі відповідальності за діяння, за наслідки дій, інкорпорує міцний виховний пласт, ґрунтується насамперед на дотриманні індивідуальних прав і гарантій особистості людини [9, с. 9].

Більшу частину XX ст. в Іспанії переважала опікунська модель правосуддя щодо неповнолітніх. Її започаткування пов'язано з прийняттям Закону про організацію та повноваження судів у справах неповнолітніх від 25 листопада 1918 р. Суди у справах неповнолітніх мали виконувати три основні функції: опікунську щодо дітей віком до 16 років, права яких на догляд і виховання були порушені; реформаторську (виправну) щодо дітей віком до 16 років, які скоїли злочин або правопорушення; засудження дітей старше 16-річного віку, винних у злодіяннях. Вони почали функціонувати з 8 травня 1920 р. у Більбао.

У 1970-х роках опікунська система ювенальної юстиції в Іспанії зазнає кризи. З проголошенням нової Конституції 1978 р. отримала визнання ідея прав і свобод дитини, зокрема було гарантовано забезпечення державною владою правового, економічного та соціального захисту родини, всебічного захисту дітей; утверджено, що батьки повинні надавати всебічну допомогу дітям, народженим як у шлюбі, так і поза ним, протягом їх неповноліття, а також в інших випадках, передбачених законом (ст. 39); закріплено положення про сприяння державною владою створенню умов для вільної та ефективної участі молоді в культурному, економічному, соціальному і політичному розвитку (ст. 48). У законодавчому документі також утверджено, що досягнення повноліття настає у 18 років (ст. 12); кожний громадянин Іспанії має право на ефективний захист судом у здійсненні своїх законних прав та інтересів, і в жодному разі не допускається відмова у такому захисті (ст. 24); ніхто не може бути засуджений або покараний за дії чи бездіяльність, що на момент здійснення не визнавалися чинним законодавством злочином, правопорушенням або адміністративним правопорушенням; позбавлення волі та інші міри безпеки спрямовані на перевиховання і соціальну реадаптацію засудженого, не допускається примусова праця (ст. 25); носієм правосуддя є народ Іспанії (ст. 117) [1].

Завдяки окресленому в Основному Законі правовому становищу дитини в суспільстві було дано імпульс для розгортання у 1980-х роках діяльності спеціалізованих соціальних служб у країні, які зокрема мали опікуватися долею дітей з проявами девіантної поведінки. Система соціальних служб Іспанії регулюється законом 7/1985 від 2 квітня про засади місцевого режиму (ст.ст. 25, 26, 36). Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми з делінквентною поведінкою в Іспанії (XX – поч. XXI ст.) здійснювалася в умовах подальшої розбудови спеціальної у справах неповнолітніх юстиції. Органічний закон 6/1985 від 1 липня про судову владу становив фактично першу модифікацію законодавства щодо неповнолітніх. У кожній провінції запроваджувалися посади суддів у справах неповнолітніх (ст. 96), вони мали виконувати функції щодо неповнолітніх, які скоїли злочини або правопорушення (ст. 97). Справа з протекції занедбаних дітей була доручена дефенсору (захиснику) прав дітей, цивільним суддям і соціальним службам. Закон також запроваджував нову форму опіки дитини – «влаштування до родини».

Правова держава зацікавлена здійснювати всеохопну соціальну політику, спрямовану на потужне сприяння забезпеченню добробуту неповнолітніх, що зводить до мінімуму необхідність втручання з боку системи правосуддя і зменшує шкоду, якої може бути завдано особистості дитини будь-яким втручанням взагалі. Заходи піклування про дітей і молодь є основним змістом політики, відображеним у Мінімальних стандартних правилах ООН стосовно чинення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила», прийняті резолюцією ГА ООН 40/33 від 29 листопада 1985 р.). У документі закріплено, що правосуддя щодо неповнолітніх є складовою частиною процесу національного розвитку кожної країни у рамках всебічного забезпечення соціальної справедливості для всіх неповнолітніх, одночасно сприяючи таким чином захисту молоді і підтриманню мирного порядку у суспільстві (ст. 1.4); варто систематично розвивати і координувати служби правосуддя щодо неповнолітніх для підвищення і підтримки на належному рівні кваліфікації персоналу цих служб, включаючи їх методи, підходи і ставлення (ст. 1.6); систему правосуддя щодо неповнолітніх спрямовано першочергово на забезпечення благополуччя неповнолітнього і забезпечення того, щоб будь-які міри впливу на неповнолітніх правопорушників були завжди сумірні як з особливостями особистості правопорушника, так і з обставинами правопорушення (ст. 5.1) [8].

Згідно зі ст. 40 Конвенції ООН про права дитини (1989 р.) держави-учасниці визнають право кожної дитини, яка, як вважається, порушила кримінальне законодавство, обвинувачена або визнається винною в його порушенні, на таке поводження, яке сприяє розвитку в дитини почуття гідності і значущості, зміцнює у неї повагу до прав людини й основних свобод інших і при якому враховується вік дитини і бажаність сприяння її реінтеграції та виконання нею корисної ролі у суспільстві; з цією метою держави-учасниці забезпечують, щоб: а) жодна дитина не вважалася такою, що порушила кримінальне законодавство, не обвинувачувалася і не визнавалася винною у його порушенні з причини дії або бездіяння, які не були заборонені національним або міжнародним правом на час їх здійснення; б) кожна дитина, яка, як вважається, порушила кримінальне законодавство або обвинувачується в його порушенні, має щонайменше такі гарантії: презумпція невинності, доки вину не буде доведено згідно із законом; негайне і безпосереднє інформування її про обвинувачення проти неї і, у разі необхідності, через її батьків або законних опікунів отримання правової та іншої необхідної допомоги при підготовці та здійсненні свого захисту; невідкладне прийняття рішення компетентним, незалежним і безстороннім органом або судовим органом у ході справедливого слухання відповідно до закону в присутності адвоката чи іншої відповідної особи; повна повага до особистого життя дитини на всіх стадіях розбирання тощо. Необхідною є наявність таких різноманітних заходів, як догляд, положення про

опіку і нагляд, консультативні послуги, призначення випробного терміну, виховання, програми навчання і професійної підготовки та інші форми догляду, що замінюють догляд в установах, з метою забезпечення такого поводження з дитиною, яке відповідало б її добробуту, а також її становищу і характеру злочину [7].

Органічний закон 4/1992 від 5 червня, який регулював компетенцію і процедуру судів у справах неповнолітніх, став одним з проявів реформаторського руху в західноєвропейських країнах за права дітей і послугував поштовхом до включення психосоціальної роботи в контекст юридичного ставлення до неповнолітніх. Суддя міг застосувати щодо дитини, винної в правопорушенні, такі міри: затримання строком від одного до трьох тижнів; нагляд без позбавлення волі; фостер іншою особою або родиною; позбавлення права на керування моторними транспортними засобами; виконання суспільних робіт; призначення амбулаторного лікування або лікування у терапевтичному центрі; поміщення до установи відкритого, напіввідкритого, закритого режиму (ст. 17) [2].

Щодо останнього заходу з часу запровадження закону 1948 р. було визначено чотири типи подібних установ – центри нагляду; виховні установи; реформаторії (виховного, виправного, напіввільного характеру); спеціальні установи для хворих, розумово відсталих дітей. Поміщення до установи відкритого, напіввідкритого або закритого режиму застосовувалося як виключна, надзвичайна міра [4, с. 45].

Кримінальний кодекс Іспанії (прийнятий Органічним законом 10/1995 від 23 листопада) проголошує, що особи, які не досягли 18 років, не підлягають кримінальній відповідальності, а якщо вони скоїли злочин, то мають відповідати за законом про кримінальну відповідальність неповнолітніх (ст. 20); до осіб віком від 18 до 21 року, які скоїли злочини, застосовуються положення закону про кримінальну відповідальність неповнолітніх у спеціально передбачуваних випадках (ст. 69) [5].

Закон 1/1996 від 5 січня про юридичний захист неповнолітніх фактично закріпив тенденцію «дез'юридизації» опіки дітей, започатковану з середини 1980 х років. Опіка дитини і виправлення особистості розуміються як автономні процеси. Захист дитини безпосередньо здійснюється за допомогою соціальних служб і цивільних судів. Опіка дитини переходила до компетенції державної адміністрації (ст. 14); влада мала сприяти родинній і соціальній інтеграції дитини, а також піклуватися про ситуації ризику, які суперечили особистісному розвитку дитини [9, с. 41].

Органічний закон 5/2000 від 12 січня про кримінальну відповідальність неповнолітніх установлює первинний характер виховного втручання щодо дітей віком від 14 до 18 років, які скоїли діяння, що за Кримінальним кодексом визнається злочином або правопорушенням; принципово було модифіковано можливість застосовувати актуальний закон щодо осіб віком від 18 до 21 року, змінено окремі міри, які міг призначати суддя у справах неповнолітніх (наприклад, з'явився новий засіб – «абсолютна дискваліфікація»), збільшено їх тривалість (ст. 7); окремо окреслено права жертв і постраждалих осіб (ст. 4) тощо [3].

Фактично в Іспанії з початку 1990-х років реалізується змішана модель правосуддя щодо неповнолітніх, в якій поєднано кримінальну відповідальність неповнолітнього, його перевиховання та виправлення.

2009 року в Іспанії нараховувалося 30 050 тис. молодих правопорушників, відповідно велося 816,5 судових розглядів на кожні 100 000 тис. дітей у країні [6, с. 144].

На сучасному етапі розвитку іспанського суспільства практика соціальної роботи в контексті ювенальної юстиції спрямована на забезпечення освітньо-виховного процесу неповнолітніх, психотерапевтичне втручання і лікування, організацію заходів з дітьми та їх родинами, допрофесійну і професійну підготовку, влаштування дозвілля тощо. Вона передбачає досягнення ефекту коректування, забезпечення отримання позитивного досвіду в ситуаціях соціальних та індивідуальних дисфункцій; сприяння відповідному

особистісним можливостям зростанню і психосоціальному розвитку; спрямування до вищого ступеня самореалізації індивідуальності дитини у значущих міжперсональних відносинах; підтримання громадянської відповідальності і соціальної участі неповнолітнього. Одним з яскравих прикладів професійної соціально-педагогічної роботи в Іспанії є реалізація Агенцією Мадридського Співтовариства з перевиховання і реінтеграції неповнолітніх правопорушників Програми виховної і терапевтичної роботи з дітьми. Її теоретичну платформу становлять соціально-когнітивна концепція А. Бандури, а також психологічна концепція «ризику-потреби-відповідальності» Д. Андреуса (D. Andrews) і Х. Бонти (J. Bonta) («Психологія кримінальної поведінки», 2006) [10, с. 20].

Практика соціальної роботи Агенції передбачає чотири напрямки професійного втручання: соціально-виховний (шкільна освіта, професійна підготовка, неформальна освіта, організація культурних заходів); підтримка трудового включення неповнолітнього до суспільного процесу як одна з фундаментальних форм соціальної інтеграції особистості людини; соціально-терапевтичний (основний компонент соціально-педагогічної діяльності з ресоціалізації неповнолітнього правопорушника і реінтеграції в суспільне життя); супровід сімейного виховання (оскільки причини делінквентної поведінки дитини найчастіше пов'язані з поганими умовами її родинного оточення).

Організація соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми правопорушниками в Іспанії здійснюється системно, враховуючи важливість превентивної та соціально-профілактичної діяльності (до чого залучається і поліція), необхідність створення сприятливого для персонального розвитку дитини мікросоціального оточення (що може стати предметом втручання соціальних служб і громади), своєчасність і професійну досконалість соціально-терапевтичної та соціально-реабілітаційної роботи з дітьми, які скоїли злочини, педагогічну грамотність соціальних працівників у використанні технологій і засобів із ресоціалізації особистості дитини тощо. Інституціональна соціально-педагогічна робота з дітьми-делінквентами дозволяє долати «ризикові» ситуації, формувати площину мікросоціальних відносин для відновленого включення неповнолітнього в діяльнісно-комунікативний світ громади, сприяє захисту прав і свобод дитини згідно з принципом їх пріоритету, застосовувати різні технології та форми освітньо-виховної діяльності в підтриманні і розвитку психічних процесів і властивостей особистості дитини, реконструюванні й утворенні соціально-ціннісних ставлень до дійсності.

Отже, соціально-педагогічна робота в контексті ювенальної юстиції Іспанії слугує дієвим механізмом подолання суперечності між необхідністю кримінальної відповідальності неповнолітнього за власні діяння та їх наслідки і суспільною потребою сформувати його особистість як соціальну цінність. Дитина з порушеним психосоціальним ставленням до дійсності, з деструктивними проявами поведінки потребує спеціально організованої соціально-педагогічної допомоги та участі, оскільки в тому і полягає соціальне благо, що надаються можливості для суспільно-корисного життя і соціально визнаної індивідуальної життєтворчості. Новітній час декларує соціальний гуманізм – варто вірити, що «соціально змінне» у людині не порушить «гуманну константу» спільноти.

Подальші наукові розвідки можуть бути присвячені пошуку оптимальних шляхів подолання вищезгаданих проблем.

Література:

1. Испанская Конституция / перевод П. Романа. Посольство Королевства Испании в Российской Федерации, 1995 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vivovoco.rsl.ru/VV/LAW/SPAIN.HTM.

2. Ley Orgánica 4/1992, de 5 de junio, Reguladora de la Competencia y el Procedimiento de los Juzgados de Menores. (Vigente hasta el 13 de enero de 2001) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://noticias.juridicas.com/base_datos/Derogadas/r0-lo4-1992.html.
3. Ley Orgánica 5/2000, de 12 de enero, reguladora de la responsabilidad penal de los menores [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://noticias.juridicas.com/base_datos /Penal/lo5-2000.html.
4. Coy, E., Torrente, G. Intervención con menores infractores: Su evolución en España. – Anales de Psicologia, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Murcia, 1997, vol. 13, num. 1. – Pp. 39-49.
5. Уголовный кодекс Испании 1995 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1247923.
6. Redondo, S., Martinez, A., Andres, A. Intervenciones con delincuentes juveniles en el marco de la justicia: investigacion y aplicaciones. – EduPsykhé. Revista de Psicologia y Educacion. – 2012, Vol. 11, No 2. – Pp. 143-169.
7. Конвенция о правах ребенка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml
8. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних (Пекинские правила) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv /conventions/beijing_rules.shtml
9. Cuesta Arzamendi, J.L., Blanco Cordero, I. Menores infractores y sistema penal. – Donostia – San Sebastian, 2010. – 228 p.
10. Programa Central de tratamiento educativo y terapeutico para menores infractores. Agencia de la Comunidad de Madrid para la reeducacion y reinsercion del menor infractor. – Madrid, Universidad Complutense de Madrid, 2010. – 310 p.

Зайченко Н.И.

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЮВЕНАЛЬНОЙ ЮСТИЦИИ ИСПАНИИ

В статье раскрываются основания социально-педагогической поддержки в контексте ювенальной юстиции Испании. Автор определяет нормативно-правовые условия функционирования исправительной (коррекционной, пенитенциарной) системы в отношении несовершеннолетних, совершивших преступление или правонарушение в Испании, институциональные возможности социально-педагогической работы по их ресоциализации и реинтеграции в общество. Акцентируется, что социально-педагогическая работа в контексте ювенальной юстиции Испании служит действенным механизмом преодоления противоречий между необходимостью уголовной ответственности несовершеннолетнего за собственные деяния и их последствия и общественной потребностью сформировать его личность как социальную ценность.

Ключевые слова: дети делинквентного поведения, ювенальная юстиция, исправительная система, социально-педагогическая работа, ресоциализация.

Zaichenko N.I.

SOCIAL-PEDAGOGICAL COMPONENT OF SPANISH JUVENILE JUSTICE

Foundations for social and pedagogical assistance in the context of juvenile justice of Spain were revealed in the article. The author determined the regulatory conditions of functioning of disciplinary (correctional, penitentiary) system in Spain with regards to juveniles that committed a crime or legal wrongdoing, institutional capabilities of social and pedagogical work on their re-socialization and integration into society. It was emphasized that social and pedagogical work in the context of juvenile justice of Spain served as the efficient mechanism for overcoming contradictions between the necessity for criminal responsibility of juvenile for own actions and their consequences and public needs to form its personality as social value.

During the most part of the XXth century the custodial model of justice related to juveniles prevailed in Spain. In 1970's the custodial system of juvenile justice in Spain went through a crisis. Beginning from the mid of 1980's the guardianship of children and correction of personality were understood as autonomous processes. Child protection was directly performed by social services and civil judges. Child guardianship passed into the power of state administration, the authorities had to contribute to family and social integration of child and also had to care about risk situations that contradicted with personal development of child.

Starting from the beginning of 1990's the mixed model of juvenile justice that combined criminal responsibility of juvenile and its reclamation and correction was implemented.

Key words: young offenders, juvenile justice, correctional system, social-pedagogical work, resocialization.

УДК 37.013.78:37.035–057.87 ***Логвиновська Т.А.****

ІНТЕГРАЦІЯ ВИХОВНИХ ЗУСИЛЬ ВНЗ ЯК ПЕДАГОГІЧНОГО Й СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА – ВАЖЛИВА УМОВА ВИХОВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МОЛОДІ

Статтю присвячено вирішенню проблем виховання соціальної спрямованості студентської молоді. Автор спрямовує свій науковий пошук на визначення організаційно-педагогічних умов забезпечення цього процесу. Обґрунтовано, що інтеграція виховних зусиль вишу як педагогічного й соціального середовища системно охоплює соціально і особистісно значущі складові життєвого досвіду студентської молоді, є важливою умовою розвитку особистості, керування її взаємодією з соціальним середовищем, у межах якого відбувається розвиток всебічної суспільної активності молоді в необхідному напрямку, що забезпечує виховання їх соціальної спрямованості.

Ключові слова: виховання, соціальна спрямованість, інтеграція, педагогічне середовище, соціальне середовище, культурне середовище, організаційно-педагогічні умови.

Модернізація вітчизняної системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства визначається завданнями підготовки не просто висококваліфікованого, конкурентоспроможного, компетентного, відповідального та орієнтованого у суміжних галузях діяльності фахівця, готового до постійного особистісного зростання, соціальної та професійної мобільності, а насамперед фахівця, небайдужого до проблем суспільства, який володіє високими моральними якостями. Сьогодні соціальна функція вищого навчального закладу полягає у створенні умов для розвитку та виховання студента як громадянина своєї держави – носія норм суспільної моралі свого народу, його національної культури, традицій, звичаїв; особистості, спроможної виконувати суспільні ролі, що володіє соціальними якостями, серед яких значне місце належить соціальній спрямованості як інтегральній, багатофункціональній та багаторівневій структурі.

Проблема виховання соціальної спрямованості студентської молоді різноаспектно висвітлюється у працях вітчизняних і зарубіжних вчених: соціальні і педагогічні аспекти взаємодії студентів вищих навчальних закладів і середовища – у працях Н. Бачманової, Є. Бологової, А. Капської, Л. Коваль, Л. Меркулової, В. Оржеховської, Т. Ронгінської, Є. Савонько, Н. Шафажинської та ін.; взаємозв'язки виховання і соціальної педагогіки – І. Беха, Г. Троцко та ін.; соціально-педагогічні аспекти професійної підготовки студентської молоді – І. Козубовської, Л. Міщик, І. Мигович, Н. Ничкало, Л. Савенкової та ін.

*© *Логвиновська Т.А.**